

Garancie principů brzd a protiváh na neustranný a profesionální výkon soudnictva, zkušenosti z Německa

Nezávislost soudců a soudnictví
Vnější a vnitřní vlivy
Představy a skutečnost

Dr. Paul Springer
Osobní názory

Ideál soudcovské nezávislosti:

= volnost od vnějších tlaků 100 %

= vnitřní odpovědnost 100 %

Legitimní vnější vlivy = požadavky společnosti

- Vymahatelnost práva - spravedlivá rozhodnutí v přiměřené době
- Kolize s kritikou veřejnosti: demonstrace a veřejný projev jsou nutné kontrolní mechanismy demokratického právního státu:
 - pro soudce ale platí zásada zdrženlivosti v politické diskusi a činnosti, osobně neznám trestní oznámení mezi soudci
 - zdrženlivost státních orgánů při kritice justice (otázka reputace justice na veřejnosti)

Aké sú v Nemecku mechanizmy na predchádzanie konfliktu záujmov sudcov?

- Majetkové priznania a ich faktická kontrola, ako dosiahnuť zlepšenie?: **Neexistujú**
- Aké nepísané pravidlá regulujú konanie sudcov v Nemecku, napr. stretávanie sa s politikmi, podnikateľmi a inými tretími osobami?:

Veškerá vedlejší činnosť kromě vědecké jen s povolením, styky převážně jen oficiální, kárný postih možný, když styk poškozujre reputaci justice

- Čo je potrebné uskutočniť na posilnenie nestrannosti sudcu? **Žádný aktuální problém**

Ako je garantovaná a zabezpečená nestrannosť sudcu v Nemecku?

Vnitřní nezávislost soudců

- A. Kontrola exekutivy (správními) soudy postavení soudců, disciplinární řízení
- B. Společenská kontrola- mediální veřejnost
-
-
- C. stavovské organizace

Odvolání jen v kárném řízení, ale přeřazení:

- Präsidialrat = prezidiální rada soudů (§ 23 Richtergesetz NW) se podílí na přeřazení soudců s definitivou a povýšení (§ 32 Richtergesetz NW)
- obsazení: předseda soudu + 8 zvolených soudců všech soudů
- v praxi se přeřazují soudci jen se souhlasem, nebo soudci na zkoušku do 3 let

Rozdělování práce

- **Organizace práce soudců**
- Präsidium rozhoduje o rozdělování práce (§ 21a GVG)
- předseda soudu + 6 zvolených soudců na soudech od 20 soudců (od 8/4 soudci; 40/8; 80/10)
- změna během roku jen z věcných důvodů přetížení, přeřazení atd. (§ 21e GVG)
- Soudce má jen právo slyšení

Povýšení I

- Präsidialrat = prezidiální rada soudů se podílí na povýšení soudců (§ 32 Richtergesetz NW), tzn.:
- ministerstvo vyžádá stanovisko, které se podává do 3 týdnů písemně, přidává do personálního spisu, (§ 33 Richtergesetz NW)
- prezidiální rada má k dispozici: přehled všech uchazečů a jejich **posudků**, převážně i personálních spisů (s jejich souhlasem)
- nesouhlas je výjimkou, protože ministerstvo se obává soudního řízení, o to více, pokud se jedná o vyšší funkce

Povýšení II

- zásada soudní ochrany je, že ministerstvu náleží rozhodnutí bez libovůle, t.j. soud kontroluje zda rozhodnutí
 - správně pochopilo právní rámec
 - vychází ze správné skutkové podstaty
 - je bez libovůle (ermessensfehlerfrei)
 - klade věcné požadavky na osobu vybíranou (ministerstvo má právo definovat stěžejní požadavky vgl. BVerwG, ze dne 10.11.1993, DVBl. 1994, 118)

Povýšení III - postup

Garance právní ochrany (Art. 19 Abs. 4 GG, viz BGH, ze dne 6.4.1995, NJW 1995, 2344) vyžaduje, **všem uchazečům s dostatečným předstihem před jmenováním sdělit výsledek výběrového řízení** (cca. 2 týdny viz. BVerfG ze dne 19.9.1989, NJW 1990, 501), aby:

- uchazeč mohl podat žalobu a návrh na předběžné nařízení
- soud mohl v předběžném nařízení vydat zákaz obsazení postu před ukončením soudního řízení (post OLG Präsident Hamm: Verwaltungsgericht Düsseldorf ze dne 19.12.2008 - 13 L 1649/08 nařídil, OVG Münster ze dne 16.2.2009 - 1 B 1918/08 zrušil)
- se předešlo případným následujícím nárokům na odškodnění
- (viz Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg ze dne 07.08.1996, 4 S 1929/96 NJW 1996, 2525-2528)

Kárná řízení I

Čo robit', ak sa sudca diskvalifikuje svojou neprofesionalitou alebo neetickým konaním?

- Nadřízený: jen důtku § 48 IV Richtergesetz NW
- Další (peněžní postih, přeřazení, propuštění) jen služební soudcovský soud (Richterdienstgericht)
- o obsazení rozhoduje prezidiální rada krajského soudu v Düsseldorf/ VS Hamm na dobu 5 let (§§ 36, 35, 38 Richtergesetz NW)

Kárná řízení II

Služební soud rozhoduje dle § 37

Richtergesetz NW také o:

- přeřazení soudců mimo kárné řízení z důvodu změny soudní organizace
- propuštění soudců na zkoušku
- rozhodnutí o snížení pracovního úvazku na žádost soudců
- rozhodnutí o rozdělování práce

B. Média a nezávislost

- Spravedlivá rozhodnutí v přiměřené době
- Vymahatelnost práva
- Kolize s kritikou veřejnosti: demonstrace a veřejný projev jsou nutné kontrolní mechanismy demokratického právního státu: ale zdrženlivost jeho orgánů při kritice
 - řešení: vnitřní nezávislost soudce a komunikace jen přes tiskové mluvčí

I. Výměna soudců po sjednocení Německa Ako dosiahnuť profesionálnu kompetentnosť sudcov?

- do 5 let po sjednocení jmenování na doživotí (I Kap. III Sachgeb. A Abschn. III Nr. 8 lit. g Einigungsv) -
- 17 mil. obyvatel NDR: cca. 500 soudců, z toho cca. 150 převzato
- Cca. 250 NDR - soudců a státních zástupců k 1.3.1994 převzato na zkoušku (z 1083),
- velké rozdíly v spolkových zemích:
- v Sasku Anhaltsku: 135, Durynsku: 44, Braniborsku 42, Mecklenbursku-Předpomořansku 19, Sasku 7, Berlíně 4)
- NRW 18 Mil obyvatel: cca. 4.800 soudců a 1.000 (1.200) státních zástupců

I. Výměna soudců po sjednocení SRN- podmínky Aké sú osobnostné kritéria na výkon funkcie sudcu?

- v dosavadním působení bylo postřehnutelné, že se dostatečně distancovali od NDR-systému (ne zcela jednoduché, když 95% soudců byli příslušníci komunistické strany NDR)
- odborně způsobilí, problém: chybějící opravdové studium práva a schopnost k alternativnímu smýšlení = školení, další vzdělávání
- o návrhu jmenování rozhodovali soudcovské volební výbory (Richterwahlausschüsse)
- ministerstva se částečně odchyloval od návrhů a vyhrávali soudní spory (např. u soudce který soudil v několika případech nezákonný přestup státních hranic)
- <http://archiv.jura.uni-saarland.de/projekte/Bibliothek2/text.php?id=348>

Děkuji Vám za pozornost.

Paul.Springer@web.de

Následující slidy, jen pro doplnění
a prohloubení v diskusi v případě
potřeby

Legitmní vlivy vně justice

Nezávislost a dohled !!!

- Dohled: instrument zajištění a prosazování povinnosti státu poskytnout funkční justici (BVerfG DRiZ 1975, 284).
- BGH NJW 2002, 359 f: vnitřní okruh soudcovské činnosti (jádro) je zcela bez dohledu, **dohled se týká jen vnějšího pořádku**
- Opatření dohledu: každý vliv instituce dohledu, který může i jen nepřímo ovlivnit soudcovské rozhodování: široký výklad
- Velmi výjimečně spadá jádro soudcovské činnosti pod dohled:
zjevně chybný postup: soudce nechá vyvést advokáta z jednací síně navzdory zákazu použít pořádkové prostředky vůči advokátům (§§ 177, 178 GVG; ojedinělý případ v judikatuře BGHZ 67, 184, 187)

Osobní nezávislost

- Zaručuje takovou pozici vůči zaměstnavateli, že se nemusí obávat osobních nevýhod v případě rozhodnutí, s kterým nadřízení nesouhlasí
- Plat, který zaručuje dostatečnou životní úroveň, stát s ním nesmí libovolně nakládat (BVerfG NJW 1961, 915)
- Volnost od úředních hodin: činnost je ryze osobní proces rozhodování, který nelze řídit časovými limity (BGHZ 113, 36,40f; BVerwG DRiZ 1988, 139,140). Ústavněprávně se soudce rovná poslanci, který je taktéž volný v rozhodování
 - rozdíl: soudce zákon a právo, poslanec: svědomí

Mimo dohled (jádro soudcovské činnosti)

- Příprava jednání, např. nařízení konkrétního termínu, předseda soudu nesmí podněcovat obhájce k usilování o dřívější termín (BGH NJW-RR 2002, 574, 575)
- Obsah a provedení protokolování (BGH NJW 1988, 417; BGHZ 67, 184)
- Nařízení dokazování (BGHZ 71, 9, 11)
- Rozhodnutí, zda je případ zralý pro meritorní rozhodnutí
- Vyjádření soudce k námitce podjatosti: „nejsem, ale zástupce žalobce je nezpůsobilý psychopat, s kterým nelze jednat“ (BGH DRiZ 1974, 130, 131; 1982, 389, 390: jinak, pokud se projev nepohybuje v rámci hodnocení procesních skutečností a překročil hranici verbálního excesu)
- Hodnocení vyjádření obviněného jako „drzá a blbá lež“, když založeno na skutkové podstatě (BGHZ 70, 1, 5)
- Upřednostnit konkrétní kauzu při nařízení jednání, ale povoleno soudci připomenout, aby zohlednil při nařizování jednání naléhavost a promlčení

Dohled zahrnuje vnější pořádek

- Přesnost začátku jednání (BGH DRiZ 1997, 467, 468)
- Záznam volaných telefonních čísel z aparátu soudce, ale ne omezení (BGH NJW 1995, 731, 732)
- Nařízení hlásit řízení starší než 1 rok s odůvodněním, proč nejsou ukončena (BGH DRiZ 1991, 20, 21): vnitřní soudcovská nezávislost zabraňuje zásahu
- Srovnání počtu vyřízených věcí mezi soudci (BGHZ 69, 309, 313)
- Běžné přezkoumávání oddělení soudce a spisu BGH NJW 1988, 418)
- Nošení taláru; jinak pokud jde o výjimečné nenošení (OVG Lüneburg DRiZ 1974, 389, 390)
- Zavírací doba soudních prostor (LG Frankf., NJW 2001, 997, 978)

Nezávislost a posudky !!!

- Pruský ministr spravedlnosti Leonhardt (1867-1879): „Dokud rozhoduju o povýšení, rád ponechám soudcům jejich takzvanou nezávislost“
- Povinnost státu zajistit funkční justici vyžaduje vytvoření optimálních personálních předpokladů pro spořádaný chod justice, výběr do funkcí a instancí se musí orientovat dle schopnosti a odborné způsobilosti, což vyžaduje vypovídající posudky (BGH DRiZ 1992, 24, 25)
- Zásah do nezávislosti: vyžadovat výkonnost srovnatelných soudců; jinak, pokud se jedná o výraznou odchylku po delší čas (BGH NJW 1988, 419, 420)

Nezávislost a posudky !!!

- Nezákonné: kvóta rozsudků změněných a zrušených nadřízeným soudem, protože nevypovídá nic o kvalitě práce soudce
- Řízení jednání lze posoudit, ale ne: „jednání se orientuje snahou vyhnout se meritornímu rozhodnutí“, protože soudce rozhoduje sám, v kterých případech se chce snažit o řešení smírem (BGHZ 90, 41,47)
- Zásah: „řízení jednání by mohlo být pevnější“ (BGH, MDR 1984, 488)
- Kolik jednacích dnů soudce v týdnu nařídí a kolik věcí projedná v jednotlivém dnu a jak rozdělí svůj čas na jednání a odůvodňování je otázka nezávislosti (BGH NJW 1988, 421, 422f)

Nezávislost a posudky - možné, diskutované výroky

- „Návrhy soudce bylo možno převzít jen s výraznými změnami“ (BGHZ DRiZ 1982, 24, 25)
- „soudce přehlíží častěji právní předpisy a odchyluje se od judikatury vyšších soudů nebo ji nebere na vědomí“ (BGH DRiZ 1998, 20, 22; 1997, 20, 22)
 - na hraně
- „jednání překračuje častěji úřední hodiny, což je příležitostně spojeno s neúnosnou zátěží protokolujících úředníků“ (BGH NJW 1978, 2509)
- „prokazuje v sociálním chování deficit osobnosti, které nelze přehlédnout“ (BGH DRiZ 1998, 20, 22; 1997, 467, 469)

Hledání hranice nezávislosti

- Garantem jsou služební soudy, na které se soudce může obrátit, když míní, že se jedná o zásah
- Převážně případy vycházejí z činnosti soudní správy
- Měřítkem je účinnost dohledu při zachování nezávislosti při věcném rozhodování
- Neúměrné chování možné na obou stranách i v SRN:
 - Politik - náměstek (ne NRW) zavolá, protože chce aby byl uchazeč o asyl z politických důvodů odsunut ihned
- Soudce uplatňující 54 zásahů do jeho nezávislosti (BGH DRiZ 1983, 146 ff)